

»Gorsko okolje mi je najljubše«

Pogovor z Alojzijem Žakljem, »triglavskim domačinom«

✉ Mateja Pate

Že skoraj davno tega je, odkar sva z očetom bežala s Kredarice pred pobesnelimi silami narave in se pred nevihto zatekla v skromno kočo na Planini Zgornja Krma. Med čakanjem na izboljšanje vremena sem se kratkočasila s prebiranjem vpisne knjige in v oči so mi padli številni zapisi, pod katere se je z okorno pisavo podpisoval nek Alojzij Žakelj. »Glej ga, fanatika,« sem si mislila, »ta pa kar vsak teden hodi tu mimo. Le kako se mu ljubi?« Takrat se mi niti sanjalo ni, da ima ta »triglavski fanatik«, kot sam sebe imenuje, na drugi strani Triglava pravo malo kraljestvo in da ga bom imela nekoč priložnost spoznati.

Minila so leta, nekje vmes sem izvedela, kdo je ta Alojzij Žakelj in potem sem nekega poletnega večera z udobnega travnatega nasla-

*njača (kot bi zaplatam mehke trave med skalo-
lovjem rekel Tine Mihelič) pod vrhom Planje
zrla na z zahajajočim soncem obsijan Triglav,
pa se mi je pogled ustavil na obrisu Morbeg-
ne tam nekje ob vznožju vršne kupole očaka.
»Kaj če bi jaz naredila intervju s tem Žakljem?«
sem dregnila Boštjana. Ne vem več, kaj mi je
odvrnil, pa pravzaprav niti ni važno, kajti
idejo sem si že vbila v glavo in po toči zvoniti
bi bilo prepozno. Stvar bi se lahko izjalovila
edinole, če gospod ne bi privolil v pogovor. Za to
je, po prvem iskanju informacij, obstajalo kar
nekaj bojazni, saj naj bi Lojzu, kot ga kličejo
prijatelji, ne bilo preveč do medijske slave,
sodeč po nekem starejšem časopisnem članku.
A vsemu, kar napišejo novinarji, tudi ne gre
verjeti. Lojzov prijatelj Igor mi je pomagal z*

Ruševine vojašnice Morbegna

✉ Bor Šumrada

nekaj pomembnimi podatki in tako smo se ob prvi priložnosti oglasili v Bivaku Zahodna triglavska planota, 2530 m, kjer samotar Lojz, po rodu Jeseničan, občasno domuje že 30 let. In bil nas je prav vesel. »Rad vidim, da pride kakšen novinar. To je pomembno za priznavanje tega bivaka in mene kot njegovega lastnika. Ko bom v pokoju, bi se rad za stalno preselil sem. Upam, da mi bo to uspelo in da bom dovolj trdnega zdravja,« je odkrito spregovoril z nami že kar na začetku.

Lojz je že od svojega dvanajstega leta vsak teden v gorah, kamor je začel hoditi kar sam, saj nihče od domačih ni bil navdušen gornik. Najprej je obiskoval gozdove domače Mežakle, potem različne konce Julijskih Alp, dokler ni leta 1974 prišel do Morbegne. Od takrat, ko je sklenil, da si bo v bunkerju poleg propadajoče karavle uredil bivač, je pot na Zahodno triglavska planoto, kot je poimenoval ta konec pod Triglavom, postala zanj nekakšna romarska pot, bivač pa njegov dom, v katerem preživi sleherno minuto prostega časa. V vseh teh letih je domovanje skromnih dimenzij opremil z vsem, kar potrebuje za lagodno življenje na »najvišji slovenski planoti«. V svojskem rumeno-rdečemodrem slogu pobarvane police so natrpane s potrebščinami za vsakdanje življenje v visokogorju, izkoriščen je prav vsak milimeter dragocenega prostora. Vsakdanjim potrebščinam pa delajo družbo tudi morda za to okolje nekoliko neobičajni predmeti, a če dobro pomislimo, jih

Detajl iz notranjosti bivaka

Nina Bernard

pravzaprav najdemo v vsakem domu: knjige (mnogo njih), ogledala, ure, radio, dva globusa (»Vsebujeta različne podatke,« je Lojz razložil potrebo po dveh kosih), razpelo, celo jaslice in videokaseta z dokumentarnim filmom, ki je bil pred nekaj leti posnet o njegovem življenju. Zračno puško pa uporablja za ugašanje sveč. »Da ni treba preveč hoditi naokoli,« je rekel in ko je bil čas za nočni počitek, kar s postelje upihnil vse po vrsti. Po stenah fotografije, na mizi dve debeli vpisni knjigi, kamor s posebnimi kraticami zabeleži dogajanje slehernega dne in vsak obisk. »Pri meni so bili obiskovalci z vseh celin, razen iz Afrike,« je ponosno pripomnil in pokazal podpis kitajske obiskovalke v pismenkah. »Tudi Janez Janša je že bil tu,« je še pristavil in pokazal njegov podpis ter fotografijo. »A z Urško?« nas je takoj zanimalo, a Lojz ni bil prepričan ...

Po prebitem ledu smo se lotili »uradnega« dela pogovora, ki se je seveda sukal predusem okrog njegovega nenavadnega načina življenja. Ves prosti čas posveti svojim bivakom v gorah. Med tednom ga boste ob popoldnevih našli na bivaku Stebrasta skala na Mežakli, med vikendi in v času dopusta pa kje drugje kot pod Triglavom.

Koliko časa ste potrebovali, preden ste bivač ob Morbegni spravili v red in se vselili vanj?

Vselil sem se pred tridesetimi leti, 19. junija 1977. Ko sem prvič prišel, prav na današnji datum, 4. avgusta 1974, je bil v prostoru le sneg. Najprej sem moral narediti vrata in tisti datum štejem za začetek bivaka. Ves material sem znosil sam, redkokdaj mi je kdo pomagal. Vsako leto sem potem bivač urejal in izpopolnjeval, to počnem še danes. Morda si bom v prihodnosti omislil sončne celice.

Glede na to, da ste bili pred odkritjem bivaka navdušen planinec – vam sedaj ni preveč enolično hoditi stalno na en

in isti kraj? Dostopate do svojega bivaka vedno po isti poti ali jih za popestritev menjavate?

Včasih sem hodil po celotnih Julijskih Alpah, zadnja leta pa zahajam predvsem sem, zaradi bivaka. Včasih sem tudi plezal, v glavnem okoli Škrlatice, Oltarjev, Rokavov – tam mi je bilo zelo všeč, ker je tako divje. Kdor živi v gorah, mora znati plezati. Plezanje me še danes veseli. Ne, ni mi dolgčas hoditi sem, vedno se kaj novega zgodi, pride kak obisk ... Pa tudi veliko dela je bilo, da sem ta bivač naredil, veliko časa mi je vzelo. Po vseh poteh sem že hodil, a določene uporabljam pogosteje. Pozimi večinoma dostopam čez Krmo, poleti pa največ čez Plemenice, kjer je dostop najkrajši. Tudi čez Steno sem že šel, po Slovenski smeri.

Kako pa vam minevajo dnevi tu gori v samoti? Je ni nikoli preveč?

Veliko raziskujem okolico, včasih grem na kak izlet, berem ... V preteklosti sem šel večkrat na Dolič, ko je bila tam neka prijazna oskrbnica, ki me je velikokrat zastoj založila s hrano. Dostokrat sem tudi na Kredarici, poznam vse meteorologe, brata Gartner sta me nekoč obmenjavi dežurne ekipe celo obiskala s helikopterjem. Ukvarjal sem se tudi z urejanjem poti po Kugyjevi polici. Pozimi pa je včasih tako vreme, da tudi po tri dni ne stopim iz bivaka. Piha sto na uro in več ... Tu preživim vsak vikend, če vreme dopušča, pa tudi ves dopust. Najdlje sem tu bival 41 dni skupaj pozimi leta 1995, ko so v snežnih plazovih umrli trije ljudje. Dolgčas mi ni, vedno mi prehitro mine, a ob službi mi žal ne ostane veliko časa.

Dandanes niste več popolnoma neznan samotar, o vas so časopisi že pisali, posnet pa je bil tudi dokumentarni film (Modra, je nebo, ki so ga junija letos zopet predvajali na TVS, op. M. P.). Se to pozna na obisku, pride k vam več ljudi?

Odkar je bil posnet film, se je obisk zelo povečal. Včasih je bil kak obisk tudi nezaželen (vlom), vendar škode – razen uničene ključavnice – ni bilo. Se je pa že zgodilo, da je bivač komu rešil življenje. Nekoč sta mi dva, ki sta se vanj zatekla v stiski, pustila naslov, da naj sporočim, koliko sta dolžna za uničeno ključavnico, pa sem jima rekel, da nič, ker sta tako poštena. V preteklih milih zimah sem imel

Lož in njegov BZTP

Mateja Pate

veliko obiskov za novo leto. Včasih tudi kdo zaide, pa pride slučajno mimo bivaka. Pozimi, če je megla, ga včasih tudi sam težko najdem.

Kako pa vaš način življenja sprejema vaša »dolinska« okolica? Starši, sodelavci, prijatelji?

Kar dobro. Tu me obišče veliko prijateljev, nekateri tudi po večkrat na leto, dosti jih tudi prespi tukaj. Šest nas je že spalo v tem bivaku! (Kako je uspelo trem odraslim moškim spati na postelji, na kateri nismo prav dosti spali mi trije z Nino in Blažem, pa smo vsi bolj pri »najmanjših v razredu«, mi ni prav jasno ... op. M. P.) Tudi sodelavci so bili že večkrat na obisku, pa moj direktor ...

Potem razume, če vas kdaj dlje časa ni v službo zaradi višje sile, ko čakate na izboljšanje vremena (smeh)?

To se je do sedaj zaradi spleta okoliščin zgodilo samo enkrat, in sicer spomladi 1991, ko smo skupaj s prijateljem sestopali v Trento. Prijatelja je pod Doličem odnesel plaz, vendar mu k sreči ni bilo nič, a zaradi globokega snega ni mogel več nazaj do naju. Tako je nadaljeval pot v dolino, z njegovo zaročenko pa sva počakala na Doliču, kjer naju je zajel snežni metež in šele čez nekaj dni so naju rešili s helikopter-

Intervju na 2530 m

Blaz Grapar

jem. Prijatelj je imel pri sestopu veliko srečo; ko je bil že v dolini, se je na pobočju, po katerem je sestopal, sprožil ogromen plaz.

Bivak Zahodna triglavska planota (ki ima tudi svoj čisto pravi žig, op. M. P.) ni vaš edini bivak. Naredili ste še dva na Mežakli. Od kod ta želja po gradnji bivakov?

Gorsko okolje mi je najljubše, zato sem jih naredil. Da lahko dalj časa bivam v gorah. Brez bivaka ne bi mogel biti tu po ves mesec, tudi poleti ne.

Imate poleg gradnje bivakov in bivanja v njih še kak hobi?

Spoznavanje zemljepisa, to me že od otroških let zelo zanima. Ves planet. Imam tudi dosti knjig o polarnih odpravah ...

(V ta namen si je Lojz v bivak prinesel tudi globusa. Eden je tako velik, da ni šel v nahrbtnik in ga je moral nositi v krošnji. Menda je zbujal veliko pozornosti pri mimoidočih ...)

Pa vas nikoli ne mika, da bi odšli v kraje, ki jih gledate na zemljevidih?

Seveda me, samo zdaj si ne morem vzeti časa za to. Preveč sem navezan na Triglav. Svet tako doživljam le v teoriji. Najlepše je doma, Julijske Alpe so izjemne, to je že veliko ljudi reklo. Je pa res, da je vsaka dežela lepa, vsaka je nekaj posebnega. Še posebej me mikata Mongolija in Tibet.

Slišala sem za govorice, da naj bi na mestu, kjer stoji Morbegna, zrasla nova planinska postojanka.

Tudi jaz sem nekaj slišal, vendar ne vem, koliko je resnice v tem. O tej zamisli je bilo govora že pred dvajsetimi leti, a jaz sem bil vedno odločno proti temu, da bi mi uničili moj dom. Če bodo nastopili proti meni, najvišjemu domačinu, bodo najbolj škodili sami sebi - če hočejo dobro sebi, je najbolje,

da to pustijo pri miru.

Pa menite, da dejansko obstaja potreba po še eni koči v okolici Triglava?

Nikakor. Ta planota je zadnji del Triglava, kjer je še divjina. Gora je več vredna, če je prvobitna in prav bi bilo, da vsaj en del Triglava ostane tak. To je tudi narodni, ne samo moj interes. Jaz sem del te narave, tako kot kozorogi in gamsi, hotel pa ne spada v naravo, razvrednoti goro. To preprosto ni v interesu lepote Triglava.

Dan se je že pošteno nagnil v večer in skozi edino okence smo lahko zrlji na luči mest ob Tržaškem zalivu. »Ob jasnem vremenu lahko vidiš ladje na morju,« je povedal Lojz. Nebo je bilo na gosto prepredeno z zvezdami, zunaj je v tihi noči bril mrzel veter in v toplem zavetju bivaka ob soju sveč in prijetni glasbi iz radijskega sprejemnika smo se počutili prav domače. Iz loncev v kuhinji se je kadilo, petrolejska peč je žarela, v kosti je počasi lezla prijetna utrujenost. Tako rekoč le lučaj stran, na »Vzhodni triglavski planoti«, so se v »triglavskem hotelu« drenjale množice ljudi, ki so dan preživele ob obhajanju cele vrste planinskih obletnic. Bi si res želeli še eno tako »letovišče« v osrčju Triglavskega narodnega parka? Upam, da bo Zahodna triglavska planota za vedno ostala le domovanje gamsov, kozorogov in triglavskega domačina Lojza. Srečno, Lojz! ◉